Comiswn Brenhinol Henebion Cymru
Royal Commission on the Ancient and Historical Monuments of Wales
Ffordd Penglais | Penglais Road
Aberystwyth SY23 3BU
+44 (0)1970 621 200

chc.cymru@cbhc.gov.uk
nmr.wales@rcahmw.gov.uk

Delyth Jewell AS
Cadeirydd, Y Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon a Chysylltiadau Rhyngwladol
Senedd Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd CF99 1SN

19 Tachwedd 2025

Noddir gan Lywodraeth Cymru
Sponsored by Welsh Government

Annwyl Delyth

Craffu'n Flynyddol ar Gomisiwn Brenhinol Henebion Cymru

Rwy'n ysgrifennu i ddiolch i chi am eich llythyr dyddiedig 5 Tachwedd 2025. Ynddo, roeddech yn cynnig tynnu sylw Llywodraeth Cymru a'r Gweinidog Diwylliant, Sgiliau a Phartneriaeth Gymdeithasol at yr effeithiau y mae'r gostyngiadau blynyddol i'n cyllideb a'r ansicrwydd parhaus ynghylch ein dyfodol yn eu cael ar y Comisiwn Brenhinol, fel corff annibynnol neu wedi'i gyfuno â Cadw yn rhan o wasanaeth newydd sy'n ymwneud â'r amgylchedd hanesyddol.

Mae'n galonogol iawn i'r Comisiynwyr a'r staff wybod bod y Pwyllgor mor gefnogol i'n gwaith ac i wybod bod gennym, yn y Senedd, eiriolwyr mor ddylanwadol dros ein gwaith.

Rwy'n credu ei bod hefyd yn wir i ni ddweud bod gennym lawer o gefnogaeth ymhlith pobl Cymru, o weld pa mor boblogaidd yw ein digwyddiadau a'n negeseuon ar gyfryngau cymdeithasol ac o ystyried yr adborth hyfryd yr ydym yn ei gael gan y sawl sy'n defnyddio ein gwasanaethau ymholiadau ar-lein ac wyneb yn wyneb. Mae'r ffaith bod ein prosiect Capeli Cymru wedi cael grant mor sylweddol gan Gronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol hefyd yn arwydd o barch pobl at y Comisiwn, ac edrychwn ymlaen at allu cyflawni prosiect rhagorol arall a fydd yn gwneud gwahaniaeth go iawn i dynged addoldai yng Nghymru yn ystod y blynyddoedd sydd i ddod.

Un arwydd yn unig yw'r prosiect hwnnw o'r ffyrdd y mae'r Comisiwn wedi esblygu yn ystod y degawd diwethaf. Ein hunig waith ar un adeg oedd creu cofnodion o adeiladau ac archaeoleg, ond erbyn hyn rydym yn ceisio cysylltu ein gwaith â'r materion sy'n bwysig i bobl.

Er enghraifft, yn ystod yr haf, mewn ymateb i alw poblogaidd a gyda phwyslais parhaus ar les meddyliol a chorfforol, gwnaethom gyflwyno 15 o anerchiadau, 9 o deithiau tywysedig a 5 o weithdai a ddenodd dros 750 o gyfranogwyr. Roedd y rhaglen honno o ddigwyddiadau'n golygu cydweithio â phartneriaid a oedd yn cynnwys Cadw, Parc Cenedlaethol Eryri, Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro, Ymddiriedolaeth Natur Gogledd Cymru, Canolfan Uwchefrydiau Cymreig a Cheltaidd Prifysgol Cymru, a'r prosiect Operation Nightingale sy'n cynorthwyo personél y lluoedd arfog a chyn-filwyr sydd wedi'u hanafu ac sy'n gwella.

Yr unig beth yr ydym yn gofyn amdano yw'r gallu i barhau â'n gwaith, ac rydym yn credu ein bod yn cynnig gwerth da am arian. Mae cydweithwyr wedi ymateb gydag ewyllys da a hyblygrwydd clodwiw i'r galwadau ychwanegol a oedd arnynt, oherwydd y swyddi a gollwyd yn ystod y cyfnod diswyddo gwirfoddol yn dilyn y toriad o 10.5 y cant i'n cyllideb yn 2024-25. Ein cais rhesymol iawn yw cais i ddychwelyd i lefelau'r cyllid yr oeddem yn ei gael cyn y toriad dan sylw, ac rydym yn ddiolchgar i'r Pwyllgor am ei gefnogaeth i gyrraedd y nod hwnnw.

Yr eiddoch yn gywir

Prif Weithredwr